

Lappari-elinkeino –hanke 2023

Päivi Soppela

Arktinen keskus, Lapin yliopisto

Lapinlehmien kasvattaminen – tilallisten käsityksiä haastattelututkimukseen perustuen

ARKTINEN KESKUS
Lapin yliopisto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Haastattelujen tarkoitus

- saada kattava kuva lapinlehmän erityisyydestä ja kasvattamisesta arktisena alkuperäisrotuna
- saada käsitys lapinlehmän tilanteesta nykymaatioilla
- selvittää lapinlehmiin liittyviä asenteita
- kuulla tilallisten tulevaisuudensuunnitelmista lapinlehmärodun suhteen
- lisätä lapinlehmän arvostusta ja tunnettuutta
- tallettaa tämän aikakauden kokemusperäistä tietoa lapinlehmästä

Aineisto

- hankkeen tutkijat haastattelivat maitotutkimukseen osallistuneita tilallisia ja muutamia muita lapinlehmän omistajia
- 29 haastateltavaa 21 maitotilalta
  - 15 naista, 14 miestä
  - 15 tilalta saatiin maitonäytteet
- haastateltavat eri puolilta Suomea
- pitkä kokemus lapinlehmien hoidosta
- haastattelut tilakäynnillä tai puhelimitse/teamsilla
- kirjallinen suostumus

Haastattelutilat:

Lappi - 10

Kainuu - 2

Pohjois-Pohjanmaa - 2

Pohjois-Karjala - 2

Keski-Pohjanmaa - 2

Satakunta - 1

Pirkanmaa - 1

Uusimaa - 1

Menetelmät

- laadittiin haastattelukysymyslomake
- pääteemat:
  - **lapinlehmärodun erityisyys vs. muut rodut**
  - **lehmärodun kestävyys**
  - **tuotantotavan ja -menetelmien kestävyys**
  - **hyvinvointikysymykset**
  - **lapinlehmien kasvattamisen syyt, sosiaaliset ja kulttuuriset yhteydet**
  - **tulevaisuudet näköalat**

Mitä haastatteluihin nousi esille

- haastateltavilla oli lapinlehmiin erityinen suhde ja korkea arvostus
- lapinlehmien maidon ja lihan tuotanto on pienempää, mutta molempia pidetään korkealaatuisina
- pieni koko, pienempi rehunkulutus
- lapinlehmän luonne ja käytös poikkeaa muista roduista
- lapinlehmillä on omistajilleen suuri henkinen merkitys
- kulttuurihistoriallinen arvo tiedetään

Mitä haastatteluissa nousi esille?

- tiloista suurin osa keskisuuria perhetiloja
- lapinlehmiä 1-11, muut rodut: ay, holstein, jersey, isk, lsk
- ruokinnassa samoja rehuja kuin muilla roduilla, mutta pienempiä määriä
- laidunnusta suositaan (suurin osa)
- lapinlehmän maitotuotos
  - alin ilmoitettu 3500 kg/vuosi
  - korkein 8500 kg/vuosi
- lihantuotanto
  - kasvaa hitaammin, optimaalinen teurasikä 2,5-3 vuotta
  - lihan laatua kiiteltiin (mureus, rasvaisuus, maku)
  - sonnivasikoiden menekki on ollut huono
- APR-tuki –(10 tilaa/21)
  - edellisen kauden tukijärjestelmä sai paljon moitteita
  - hankalat ja byrokraattisiksi koetut ehdot saivat monet luopumaan kokonaan tuen hausta

Mitä haastatteluihin nousi esille

- Lapinlehmän luonne, käyttäytyminen
  - itsepäisiä ja omanarvontuntoisia
  - älykkäitä ja uteliaita rasittavuuteen asti
  - oppivat nopeasti
  - rohkeita ja siksi usein laumanjohtajia
  - ihmisrakkaita, hoitajaan voimakkaasti kiintyviä
  - usein voimakkaat emovaistot

Mitä haastatteluissa nousi esille

- Terveys

- pidettiin muita rotuja terveempänä
- sorkkaterveys mainittiin erityisen usein
- utareterveys useimpien mielestä hyvä, mutta poikkeuksia oli
- keskipoikimakerta suurempi kuin valtaroduilla
- hyvin pitkäikäisiä yksilöitä monessa karjassa
- rodun terveys säästää kuluja, nostaa rodun pidon kannattavuutta

Mitä haastatteluissa nousi esille

- Lapinlehmän edut
  - kuluttaa vähemmän etenkin väkirehua
  - mahtuu pienempiin parsiin ja vanhemman mallisiinkin navetoihin
  - helppo ja turvallinen liikuteltava hoitajalle
  - kevyt, harvoin sorkka- tai muita jalkaongelmia
  - hyvä laiduntaja, pääsee hankaliinkin paikkoihin
  - hyväoppinen, myös robotille

Haasteet

- pienempi maidontuotto
- joillakin ollut siementämisongelmia
- utarerakenne vaihtelee

Mitä haastatteluissa nousi esille

- Kasvattamisen syyt
  - rodun kulttuurihistoriallinen arvo
    - menneiden sukupolvien työn kunnioitus ja arvostus
  - rodun ulkonäkö
  - luonne
  - pieni koko
  - maidon hyvä laatu
  - erikoisuuden ja vaihtelun halu
  - alkuperäiskarjan ja maatiaisten yleinen arvostus

Mitä haastatteluissa nousi esille

- Kehitettävää

- rodunmukaiset ruokintasuosituksukset puuttuvat
- ristiriitaa tehotalouden vaatimusten ja lapinlehmän hoidon välillä
- paine saada maitotuotos korkeammaksi
- tuottajapiirien arvostus voisi olla isompikin
- uuden kauden APR-tuella odotetaan helpotuksia byrokratiaan
- sukusiitosaste, oikeaa sonnia on välillä vaikea löytää
- sonnivasikoiden menekki haaste

Tulevaisuus ja mahdollisuudet

- useimmat aikovat jatkaa lapinlehmien pitoa
- muutamat olivat päättäneet, että jos APR-tuen ehdot eivät parane, lopettavat alkuperäiskarjarotujen pidon
  - uudesta 2023 voimaan tulleista ehdoista ei saatu vielä kommentteja
- mahdollisuuksia nähdään green care-toiminnassa ja maisemanhoitoeläinten pidossa

Tulevaisuus ja mahdollisuudet

- maidon ja lihan jatkojalostusaikeita tilallisilla on vähän
  - aikapula
  - kireä taloustilanne, investointeihin ei ole rahaa
  - osaamisen puute
- maidon ja lihan jatkojalostuksen toivottiin keskittyvän joillekin pienille toimijoille, joille maito ja liha menisi raaka-aineeksi erikoistuotteena
  - matkailijat, paikalliset, ruokapiirit ym. kuluttajille
- lapinlehmän maidon ja lihan jalosteiden brändäystä toivottiin

KIITOS!

Anne Tuomivaara Nuccio Mazzullo Päivi Soppela
Arktinen keskus, Lapin yliopisto

